

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Första kammaren.

Nr 16.

Onsdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Mellén* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Herr **talmannen** yttrade: Efter överläggning inom talmanskonferensen ber jag beträffande riksdagsarbetet vid påsktiden få meddela följande: De sista arbetsplena före påsk bli onsdagen den 28 och, om så erfordras, torsdagen den 29 mars. Därefter komma, såvida icke inträffande omständigheter annat föranleda, endast bordlägningsplena att hållas till torsdagen den 12 april, då arbetsplenium äger rum klockan 2 på dagen, varvid de gemensamma omröstningar, för vilka propositioner föreligga, komma att verkställas.

Herr talmannen yttrade vidare, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 14 innevarande månad företaga val av valmän och suppleanter för utseende av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Herr **förste vice talmannen** erhöll ordet och anförde: I anslutning till det nu fattade beslutet får jag hemställa, att kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter för valmännen bestämmas till tio.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 21.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion om bestämmelser rörande val av suppleanter för kommunal- och stadsfullmäktige; samt

nr 6, i anledning av väckt motion om förtydligande av kommunallagarnas bestämmelser angående anslag till nya ändamål eller behov.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredros ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att göra vissa handlingar i vattenrättsmål lättare tillgängliga; och

nr 17, i anledning av väckta motioner angående förlängt uppskov med kraftträdandet av vissa bestämmelser i epidemilagen m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredros ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om främjandet av världsspråket och övervägande att såsom världsspråk antaga esperanto m. m.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

*Ang under-
visningen
i välskrivning.*

Föredros ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion angående ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 22, hade herr Bergqvist hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag angående åstadkommande av ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning i våra skolor.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning i våra skolor.

Reservation hade anmälts av herr *Sandegård*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Bergqvist: Jag ber först och främst att få uttala ett tack till utskottet för det välvilliga sätt, varpå utskottet behandlat motionen. Emellertid har utskottet här föreslagit en inskränkning, som jag icke tror är alldeles klok.

Utredningen skulle enligt min motion avse icke blott den fysiologiska sidan av skrivningsmetoden utan även den pedagogiska. Skulle nu kammaren fatta ett beslut i överensstämmelse med utskottets förslag, skulle den pedagogiska sidan helt och hållet uteslutas, och då tror jag, att en sådan utredning icke skulle komma att medföra mycken nytta.

Jag hemställer därför, herr talman, att den del av motiveringen, som avser denna inskränkning, måtte strykas, att alltså i motiveringen den del, som börjar »Dock synes den apparat» o. s. v. och slutar med slutet av motiveringen, strykes, samt att klämman inledes med: »Utskottet hemställer alltså».

Med denna förändring ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Holmgren: Herr talman! Utskottet hemställer om en utredning och åtgärder på grundval av denna utredning för åstadkommande av ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning. När jag ser på utskottets motivering och på motionen, finner jag att den utredning, som önskas, till väsentlig del skulle bestå i en fysiologisk utredning gjord av en fysiologisk fackman. Jag anser mig skyldig att säga, att jag icke kan förstå, att något av vikt skulle kunna vinnas med en sådan utredning. Man frå-

gar sig, vad en fysiolog skulle kunna göra för något här. Är det meningen, att han skall företaga egna undersökningar för att utröna, vilka rörelser och rörelsekomplexer, som skulle vara de lämpligaste vid skrivning, då är det ett oerhört vittomfattande arbete, som nog icke kommer att lämna något nämnvärt resultat. Ty vad äro de skrivstilar, som vi nu använda annat än resultatet av hundratals och tusentals års fysiologiska experiment och erfarenheter, som mänskligheten har gjort?

Man kan icke tänka sig, att man genom en fysiologisk utredning skulle komma längre, än vad mänskligheten redan gjort i det fallet. Man kan icke tro, att, såsom det tyckes framgå av motionen, man genom en sådan utredning skulle komma fram till vilket sätt att skriva och vilken skrivstil, som skulle vara ägnad att vara den lämpligaste för alla människor, utan det är ju saker som hädanefter, liksom hittills, komma att variera i oändlig grad just av fysiologiska anledningar.

Om man ser på, hur människor skriva, finner man ju, att man mycket väl av en skrivstil kan sluta sig till den ungefärliga åldern på nämnda person. Skrivstilarna äro sålunda beroende dels av modernas växlingar under olika perioder, dels också av vars och ens personliga och fysiologiska egenskaper. Det som är naturligt och faller sig lätt för en person, faller sig icke alls lätt för en annan, och på detta sätt utveckla sig hos alla som skriva vissa personliga egenheter i stilen, även om de lärt sig skriva på samma sätt. På liknande sätt förhåller det sig, när man ser på förhållandena nationerna emellan. En internationell ordning för välskrivning anser jag vara en ganska barock tanke. Och om man ser på, hur de olika nationerna skriva, finner man, att var och en skriver på sitt sätt, engelsmännen ha sin engelska, fransmännen sin franska stil. Man kan sålunda se på stilen i ett brev, vilken nation vederbörande författare tillhör.

Alla dessa omständigheter göra, att jag icke kan se annat, än att själva den tankegång, som ligger till grund för herr Bergqvists motion, och som uttryckes i den framställning, som herr Svenonius gjort, är ganska fantastisk och svävar i det blå i mycket stor utsträckning. Jag tror, att, om herr Lindhagen hade skrivit en motion av det innehåll, som herr Svenonius skrift, skulle den ha betraktats som särdeles karakteristisk för hans påstådda benägenhet att röra sig bland molnen.

Det är den omfattning jag har fått om detta förslag, och jag har endast velat säga det. Men jag vill naturligtvis icke på något sätt motsätta mig en utredning, ehuru väl jag har tämligen klart för mig, att den skall komma att bli ganska betydelselös, åtminstone i vad avser den vetenskaplig-fysiologiska delen.

Herr Sandegård: Herr talman! Jag har avgivit en blank reservation vid utskottets betänkande. Jag ber att få motivera denna reservation med några ord.

I fråga om innehållet i den motion, som ligger till grund för utskottsbetänkandet, lägger man märke till, som det ju redan har påpekats av herr Holmgren, att den begärda utredningen avser att omfatta en mycket djup och mångsidig vetenskaplig undersökning av välskrivningens teori, metodik och förutsättningar. Jag skall be att i allra största korthet få citera några rader ur motionen:

»Det är en mycket ansvarsfull och krävande uppgift att fastställa, vilken stilart som bör läggas till grund för vår skrivundervisning. Därtill fordras i första rummet en utredning av skrivaktens mekanik. Först och främst måste man utreda handens sätt att arbeta när vi skriva. Denna utredning är av mig verkställd från rent mekanisk synpunkt, d. v. s. att jag sysslar huvud-

Ang. undervisningen i välskrivning.
(Forts.)

sakligen med skrivriktningarna och deras sammansättning. Resultatet är högeligen frappant och är till sin natur kärnpunkten i välskrivningsproblemet teori. Men en skrivrörelse har en fysiologisk orsak, och det är därför önskvärt, att skrivaktens mekanik behandlas icke blott från rent mekanisk synpunkt utan även från fysiologisk synpunkt. Detta gäller ej blott om handens mekanik utan även om de övriga skrivorganens mekanik.

Kunskapen om handens mekanik lär oss hur strecken komma till, vilka skrivriktningar som äro gynnsamma och vilka som äro ogynnsamma, alltså vilka skrivriktningar som böra gynnas och vilka som böra undvikas. Den ger oss alltså väsentliga förutsättningar för bokstävernas konstruktion. Vidare lär den oss huru vi böra hålla handen. I allt ger den oss en bekräftelse på överlägsenheten av den skrivundervisning, som förr i tiden meddelades i våra skolor.

Efter handens skrivrörelser måste vi utreda armens skrivrörelser. Detta är icke gjort, och stora missuppfattningar äro rådande. Det är visserligen på armens läge och rörelse vi måste grunda våra åsikter om papperets läge och skrivbordets egenskaper, särskilt dess storlek och lutning.

Vidare måste vi utreda ögonens och huvudets rörelser. Den undersökningen har ungefär samma intresse för läsning som för skrivning. Ögonens rörelser torde vara väl studerade i flera länder, och i vårt land lär finnas en framstående specialist på den saken. Huruvida huvudets rörelser äro beskrivna är mig obekant.

Den sista och mest krävande delen av skrivaktens mekanik är den psykofysiska processen, d. v. s. sambandet mellan hjärnan, sinnesorganen och rörelseorganen. För denna utredning finnes i vårt land den erkänt främsta av alla sakkunniga. Troligen är problemet tillräckligt löst, men en beskrivning med hänsyn till föreliggande synpunkter är behöfelig. Sålunda är den psykofysiska processen olika vid skrivning under författande, efter minne, efter förskrift och efter diktamen. Varföre skriver man fortare efter diktamen, och hur kan man förklara, att den, som efter diktamen skriver mycket fort, icke vet och icke behöver veta vad han skriver?

Den vetenskapliga utredningen av skrivaktens förutsättningar omfattar icke blott skrivaktens mekanik enligt ovanstående utan även varjehanda hygieniska synpunkter, såsom kroppsföring i övrigt, papper, pennor, bänkar, belysning.»

«När väl den vetenskapliga grunden är tillrättalagd kommer den svåraste uppgiften, som är fastställandet av stilens art. Efter den uppgiften kommer utarbetandet av bokstavskonstruktionerna och fastställandet av det pedagogiska systemet. Slutligen kommer ordnandet av lärareutbildningen.» — — — »På detta område fattas högskolekompetensen, och den måste skapas i samband med utredningsarbetet.»

«Redan för utredningens sakliga vederhäftighet skulle det vara önskvärt, att utländska experter finge tillfälle att taga del i vårt utredningsarbete av välskrivningsproblemet, och alldeles särskilt gäller detta i valet av stilart.» — — »Det finnes även andra internationella synpunkter, som skulle behöva dryftas i detta sammanhang, även om man ej vågar tro på en omedelbar lösning. En sådan fråga gäller vilka de ljud äro som böra ha beteckningar.»

«När stilarten blivit fastställd skola bokstavskonstruktionerna utföras. Därvid bör hänsyn tagas till bokstävernas historiska tillkomst, och torde särskild sakkunskap böra anlitas för att tillgodose intressen av denna art.»

Utskottet har ansett sig böra begränsa saken på så sätt, att åtminstone i första hand undersökningen komme att avse sådana med skrivandets procedur

förenade fysiologiska omständigheter, som kunna vara av betydelse för skrivundervisningen.

Jag får säga, att jag för min del inte kan se fullt så vetenskapligt på denna sak, utan mer praktiskt. Jag frågar mig emellertid, hur det kan vara möjligt att en sak som denna skall behöva bli föremål för riksdagens behandling. Äro lärjungarna i våra skolor och icke minst i våra läroverk så absolut lämnade åt sig själva? Skrivs det icke i våra läroverk i varje klass både hemma och vid skolskrivningar varenda vecka i åtskilliga ämnen? Ha icke lärarna i modersmålet, främmande språk, matematik och teckning icke att förglömma, en viss möjlighet att påverka förmågan att skriva en tydlig och i någon mån skön skrivstil? Finnes det icke vid varje läroverk en rektor, som kan kasta ett vakande öga även på denna del av undervisningen?

Det för mig avgörande skälet att icke gå med på utskottets hemställan är emellertid det enkla faktum, att saken så sent som år 1927 varit föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet genom en skrivelse från kungl. skolöverstyrelsen. I denna skrivelse heter det bland annat: »Det torde knappast kunna förnekas, att vårt folks rent mekaniska skrivfärdighet icke befinner sig på någon tillfredsställande nivå, att den icke är stadd i framåtskridande samt att den skolundervisning, som borde råda bot på bristerna, i stor utsträckning är famlande både i fråga om mål och medel.» Så hemställer överstyrelsen hos Kungl. Maj:t om åtgärder i syfte att råda bot på bristerna. Detta gjorde skolöverstyrelsen så sent som den 12 februari 1927. Det förefaller mig verkligen under sådana omständigheter som om även den, som tillmäter saken en icke ringa vikt, skulle kunna giva sig till tåls med vad redan är gjort, litande på att när ärendet är föremål för ej mindre kungl. skolöverstyrelsens än även Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, saken redan ligger i goda händer.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag å utskottets hemställan.

Greve Lagerbjelke: Herr talman! Det är ganska svårt, att, när man läser denna motion och utskottets utlåtande, få fram vad som egentligen avses. I det av motionären åberopade uttalandet förekommer exempelvis följande passus: »Välskrivningens teori är från början till slut mekanik, och endast en matematiker har goda förutsättningar. All annan kompetens är av underordnad beskaffenhet och förvärvas lätt av en matematiker med vanligt akademisk utbildning. De svåraste uppgifterna och det största ansvaret kommer att falla på de matematiska medhjälparna i utredningsarbetet, och på dem kommer att vila ansvaret för undervisningens tillrättaläggande.» Men mina herrar, detta är väl ändå icke övervägande en matematisk fråga. Frågan gäller väl här väsentligen icke den fysiologiska sidan av saken. Det säges visserligen i motionen, att stilen måste vara så uppbyggd, att den hjälper oss att få det rätta handlaget. Ja, nog är handlaget viktigt, men den som någorlunda har reda på, hur det går till i skolorna, vet, att frågan om välskrivning är frågan om skönskrift, att få skriften så väl gjord och avrundad som möjligt, och förstår nog, att det väsentligaste icke är, att var och en lär sig skriva skönskrift, utan en individuell stil. Herr Holmgren har redan förut med all rätta framhållit, att människorna och nationerna äro olika, att var och en har sin individualitet. Detta är givetvis tillämpligt även i fråga om en människas handstil.

Vad det gäller för en lärare i detta ämne är, att få fram det karakteristiska, vackra och originella i en handstil och att utbilda detta. I detta avseende har jag icke kunnat finna, att ett enda ord är framhållet i motiveringen vare sig till motionen eller till utskottsutlåtandet.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka avslag å utskottets hemställan.

Ang. undervisningen i välskrivning.
(Forts.)

Ang. undervisningen
i välskrivning.
(Forts.)

Herr Möller: Herr talman! Om jag hade vetat, att det skulle komma ett avslagsyrkande från annat håll, skulle jag inte begärt ordet. Jag måste säga mig, att riksdagen kanske ändå är en väl stor apparat att sätta i gång för att få till stånd en eventuellt bättre ordnad undervisning i välskrivning i våra skolor. Det bör ju vara några proportioner mellan mål och medel, och hur högt värde man än sätter på att barnen få en god utbildning i detta ämne, förefaller det mig vara mycket »större våld än nöden kräver», att riksdagen skulle skriva till Kungl. Maj:t i saken. Därest uppmärksamheten hos våra pedagoger är fäst på denna sak — och det måtte den ju vara, eftersom skolöverstyrelsen själv skrivit därom — tror jag inte, att riksdagen behöver alldeles särskilt understryka den kolossala vikten av detta ämne.

Jag ber alltså att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Bergqvist: Herr talman! Ett par av de föregående talarna ha gjort herr Svenonius den stora äran att uppmärksamma, vad han skrivit, och en av dem har till och med läst upp långa stycken av hans uttalande. Jag får säga, att jag var ganska tveksam, huruvida jag skulle taga med herr Svenonius' hela inlägg i motionen, men jag hade under motionstiden mycket att göra och hann icke med någon närmare sovring. Åtskilligt strök jag, men åtskilligt lät jag stå kvar, och jag finner, att det på sätt och vis har länt till uppnuntran för utskottet, som att döma av reservantens inlägg här i kammaren ju har haft litet trevligt, medan det varit sysselsatt med frågan.

Emellertid får man skilja mellan vad herr Svenonius sagt och vad jag föreslagit i min motion. Jag har icke gått med på hans synpunkter angående den vidlyftiga utredning, som han förutsatt, utan har inskränkt mig till att utan någon fingervisning hemställa, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning och förslag angående åstadkommande av ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning i våra skolor». — Det torde vara nödvändigt, att något göres för en förbättrad undervisning i välskrivning. Nu har var och en sin metod, och när barnen byta om skolor, få de byta om metod och få sin handstil förstörd. Jag tror, att särskilt den pedagogiska sidan av denna undervisning behöver undersökas. Jag får erkänna, att jag icke är expert på området, men jag har hört så mycket klagomål över den undervisning, som nu äger rum i välskrivning, att jag ansåg mig böra frambära denna motion i riksdagen.

Nu säger herr Möller, att det är en för stor apparat att sätta i rörelse för en fråga som denna. Jag undrar ändå, om icke riksdagen många gånger sysselsätter sig med mindre viktiga saker än denna. Välskrivningen är dock något, som angår alla svenska medborgare, och det är icke likgiltigt, hur vi inhämta konsten att skriva, ty välskrivning behöva vi alla dagligen i det praktiska livet. Jag anser för min del, att en enbart fysiologisk utredning av frågan icke gagnar så synnerligen mycket, men den pedagogiska sidan av saken behöver undersökas. En sådan utredning kräver ingen vidlyftig apparat utan kan måhända utföras inom skolöverstyrelsen, som ju kan tillkalla sakkunnig hjälp i mån av behov.

Vill nu kammaren avslå denna motion, är väl ingen riksolycka därmed skedd. Men jag tror, att det finnes fog för att den kläm, som av utskottet föreslagits, bifalles av kammaren.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr talman, mina herrar! Jag undrar, om herrarna verkligen äro belättna med de stilar, som ungdomen nu i allmänhet lär sig i skolorna. Vi ha vid ämbetsverken en ganska tråkig erfarenhet av hur under-

visningen nu bedrives. Stilarna äro sådana, att man har mycket svårt att få tydligt skrivna inlagor, och det säger sig självt, att arbetet i hög grad ökas, när de handlingar man skall läsa äro skrivna med en svårläst stil. Samma erfarenhet har man från affärsvärlden. Det är en ofantlig vikt, att handelsböcker och affärshandlingar äro skrivna så, att man icke behöver tveka om innehållet. Vi få ju ibland i domstolarna in handelsböcker till granskning, t. ex. vid konkurstvister. Förr i världen voro handelsböckerna i allmänhet synnerligen prydligt skrivna och mycket lättlästa, men nu lämna de många gånger mycket övrigt att önska. Jag tror, att saken är av den stora vikt, att man icke bör alltför mycket nonchalera den. Man kan ju säga, att detta är ett ärende, som icke precis hör under riksdagens prövning, men när motion är väckt, tror jag, att man icke gör någon skada, men att man däremot kan göra mycket nytta, genom att biträda det yrkande, som här är framställt.

De föregående ärade talare, som ha vänt sig mot utskottets betänkande, ha gjort det huvudsakligen därför, att utskottet i sin motivering talat om en fysiologisk undersökning. Detta har utskottet gjort, emedan överstyrelsen ansett, att en sådan borde ske som en utgångspunkt för vidare åtgärder. Men jag ber herrarna lägga märke till att det i själva hemställan icke talas om någonting sådant. Utskottet föreslår en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett rationellt ordnande av undervisningen i välskrivning i våra skolor. Att utskottet har velat begränsa utredningen, såsom i motiveringen angives, beror på att vi alla, som jag tror, icke hava något intresse av att en stor kommitté tillsättes för denna fråga. Vi ha i utskottet varit övertygade om att överstyrelsen skulle kunna komma tillrätta med frågan om ordnandet av undervisningen i skolorna, ifall någon expert på den fysiologiska sidan av denna fråga — alltså en enda person — först finge uttala sig. Denna fysiologiska undersökning är alltså icke vad utskottet ansett vara huvudsaken, utan därmed skulle, som sagt, endast erhållas en utgångspunkt för att skolöverstyrelsen sedan skall kunna taga frågan i övervägande.

Herr Sandegård invände, att skolöverstyrelsen redan har frågan under behandling eller att dess uppmärksamhet har blivit fäst på saken och att Kungl. Maj:t genom en skrivelse från skolöverstyrelsen likaledes fått sin uppmärksamhet riktad därpå. Jag vill emellertid erinra om att denna skrivelse icke har lett till någon åtgärd, och vi ha trots oss förstå, att den icke heller kommer att från Kungl. Maj:ts sida föranleda någon åtgärd. När vi fått detta besked, ha vi ansett det vara så mycket mera skäl, om riksdagen nu ville bifalla, vad utskottet i sitt yrkande har hemställt, och jag tillåter mig således, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Johansson, Johan Peter: Herr talman! Utskottet har visserligen icke varit blint för de synpunkter, som framförts av herr Sandegård, men då det praktiska livets män och skolans män både i läroverk och i folkskolor äro eniga därom, att någonting borde göras i denna fråga, då kungl. skolöverstyrelsen förordat en skrivelse till Kungl. Maj:t och då vi dessutom varenda man i denna kammare veta, att det icke är bra som det är, har utskottet icke ansett sig vara försvarat med att icke göra något åt saken. Utskottet har tänkt sig, att det intellektuella momentet, det psykologiskt-pedagogiska momentet, hur man nu vill uttrycka det, skulle kunna utredas inom skolöverstyrelsen och att utredningen av det fysiologiska momentet skulle uppdragas åt en enda expert på detta område. Någon vidlyftig och dyrbar apparat behöves icke. Visst är välskrivning en viktig fråga, och visst bör skolan även i detta avseende lämna ett fullgott arbete, men det är icke här meningen att giva frå-

Ang. undervisningen i välskrivning.
(Forts.)

Ang. under-
visningen
i välskrivning.
(Forts.)

gan några stora dimensioner. Någon skada åstadkommes icke genom att man avlåter en skrivelse till Kungl. Maj:t, ty en utredning är välbehöflig. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kropp: Jag ber att med anslutning till vad herr Sandegård yttrat, få instämma i hans avslagsyrkande.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, om anledning därtill gäves, hade i avseende å det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att utskottets hemställan skulle avslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på avslag å utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Ekman, Karl Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Herr Lindhagen, erhöll på begäran ordet och yttrade: Med stöd av § 52 riksdagsordningen, som ger varje riksdagsledamot rättighet att yttra sig om lagligheten av allt, som inom kammaren sig tilldrager, skall jag be att få nämna, att jag förgäves försökte följa med diskussionen i det sista ämnet, vilket för mig varit behöfligt för att bilda mig ett slutgiltigt omdöme i frågan. Under tiden var det ett oerhört väsen i kammaren; det var en fullständig upplösning och lät som på en marknadsplats. Talarna blevo därigenom också förhindrade att fritt yttra sig i frågan. Då detta strider mot § 52 riksdagsordningen, hoppas jag, att vår nye talman vill upprätthålla ordningen vid kammarens sammanträden på ett annat sätt.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion, nr 235, om skrivelse till Konungen angående frågan om förnyad oktroj för aktiebolaget Jordbrukarbanken, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Anmäldes och bordlades
statsutskottets utlåtanden:

nr 7, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet; och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i fråga om anslagen till Sveriges representation i utlandet m. m.; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående statsrådsedens utbytande mot en högtidlig ämbetsförsäkran utan edsfästelse.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.43 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 145, angående inköp av viss fastighet för Strängnäs hospitals räkning;
 - nr 146, angående befrielse för åtskilliga officers- och underofficerskårer från skyldighet att återbetala vissa lån m. m.;
 - nr 148, angående skeppsgossekårens i Marstrand förläggning; samt
 - nr 149, angående anslag till Sveriges deltagande i social utställning m. m. i Helsingfors.
-

Justerades protokollen för den 2, 3 och 6 innevarande månad.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 50, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 25, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendommar.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 54, till Konungen i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att göra vissa handlingar i vattenmål lättare tillgängliga.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 13, i anledning av väckta motioner om upphävande av förordningen angående nöjesskatt; samt

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om meddelande av rättegångsfullmakt genom telegram;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken m. m.; samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion, I: 50, om utredning angående landets tillgångar av för brytning och bearbetning lämplig granit m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 7 och 29 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades propositionerna nr 145, 148 och 149 till statsutskottet, varemot propositionen nr 146 nu på begäran bordlades.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta följande ändring av morgondagens föredragningslista, nämligen att näst efter statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet, sättes första tillfälliga utskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående statsrådsedens utbytande mot en högtidlig ämbetsförsäkran utan edfästelse, därefter andra lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av väckt motion angående utsträckning av tiden för hållande av tillträdessyn å vissa arrenden, och sist statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i fråga om anslagen till Sveriges representation i utlandet m. m.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.42 e. m.

In fidem
Lode Wistrand.
